

V A S S Z É C S E N Y I K É P E S

MÚLTIDÉZŐ

IX. ÉVFOLYAM, 2019. II. KÜLÖNSZÁM

A Vasszécsenyi Múltidéző ezúttal a településen idén nyolcadik alkalommal megrendezett Plein Air Művészteleppel foglalkozik, ami úgy kapcsolódik községünk múltjához, hogy az itt alkotó fiatal képzőművészek előszeretettel ábrázolják jeles műemlékeinket. A látvány sajátos rögzítésével különös atavisztikus módon beszélnek múltunkról, helyi történelmünkről.

1. kép - Torma Barbara Sárvarról; 2. kép - Lócsi Alexandra Iszkázról, Nagy László szülőfalujából

A művésztelepnek az utóbbi időben a Pungor Ernő Művelődési Ház ad otthont, nap-mint nap innét rajzanak ki az ifjú alkotók megkeresni a témát, a motívumot. A művésztelepen már a kezdetektől kedvenc témává váltak a falu műemlék épületei, a magtár - az egykori Festetics sörház, az ó- és új-Ebergényi kastélyok, az azokat körülvevő vadregényes ősparkok. A Gyöngyös patak partja is szinte kimeríthetetlen téma, hídjaival, egykori malomhelyeivel.

3. kép - A szombathelyi Művészeti Szakgimnázium festő szakos diákjai, Grodvalt Éva Mária, Mérges Mónika Dorottya és Geröly Veronika; 4. kép - Az egyetlen helyi művész, Tóth Magdolna

A Vasszécsenyi Plein Művésztelep hosszú ideig a Nyugat-magyarországi Egyetem Képi ábrázolás és a Vizuális és környezetkultúra tanár szakos hallgatóinak kötelező nyári művésztelepi gyakorlatának számított, de ezekben az években is részt vettek külsősök, az ország különböző helyeiről. Az egyetemi hallgatók közt voltak szlovák és svéd állampolgárságú diákok is. Immár két éve az ELTE SEK Vizuális Művészeti Tanszékének és a szombathelyi Művészeti Szakgimnázium festő szakos diákjai is dolgoznak a művésztelepen. Idén pedig a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karának néhány egykori diákja is részt vett plein air művésztelepen, így összesen 19 alkotó dolgozott a településen.

A Múltidéző szerkesztője tavasszal két konferencián is tartott előadást a művésztelepről „A Vasszécsenyi Plein Air Művésztelepe és előzményei” címmel, illetve a Vasi Szemle tavalyi, 2.számában hosszabb tanulmányt közölt „Vasszécseny a képzőművészetben” címmel. A folyóirat 125 Vasszécsenyben született alkotás fényképét mutatta be, aminek közel fele a művésztelepen készült.

5. kép - Papp Hajnal Szentgotthárdról; 6. kép - Kovátsits Attila a Festetics sörházat festi; 7. kép - Pulai-Morvai Anett és P. Gergác Mónika a Művelődési Ház előtt fest

A szabadban való festés programja miatt a Nagybányai Művésztelep Egyesület is érdeklődött már a művésztelep iránt, a szerzőt meg is hívták, hogy szorosabb kapcsolat alakuljon ki a két művésztelep között. 1896-ban, a Millennium évében Nagybányán alakult az első művésztelep Magyarországon, Hollósy Simon festőművész müncheni Szabadiskolájának nyári művésztelepeként. Hollósyék május végén utaztak le Nagybányára, a Vasszécsenyi Művésztelep is ezért ragaszkodik a május végi időponthoz. Ilyenkor a legszebb a természet, a burjánzó zöldek, a derűs-, felhőkkel tarkított kék ég, a napsütés, a színes árnyékok stb.

8. kép - Művésztelepi idill, hatan dolgoznak (Torma Barbara, Kovátsits Attila, Pulai-Morvai Anett, P. Gergác Mónika, Horváth Fanni, Papp Laura Kinga) egy helyszínen

A vasszécsenyi művésztelep a település költségvetésében, mint tétel mind a mai napig nem szerepel, ami annyit jelent, hogy egyetlen fillér, támogatásban sem részesült a nyolc év során. Tevékenységéről is a megyei napilapból, a Vas Népéből, és annak online változatából értesülhetnek leginkább községünk lakói. Ezt a hiányt pótolja most ez a különszám.

9-10. kép - Bakó Dorottya Győrből, az új-kastély homlokzatáról készit pasztellképet, ő előtte Bécsben tanult

A természetben való festés az európai művészképzésbe soha nem illeszkedett bele harmonikusan. A műtermi tanulmányokon kívül került rá mindig sor, művésztelepek, alkotótáborok formájában. A múlt század elején a Nagybányai Művésztelep a Képzőművészeti Főiskola hivatalos művésztelepévé vált. Trianon után több vidéki településen, városban (pl. Szentendre, Miskolc, Kőszeg) is próbálták pótolni az elcsatolt Nagybánya hiányát. A II. Világháború után egy ideig a közeli Zsennye is ilyen funkciót töltött be.

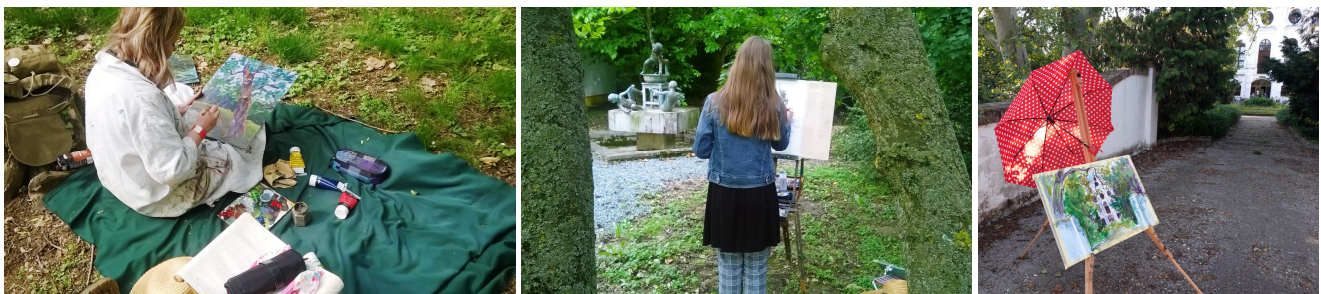
11-12. kép – Szitás Veronika Kassárol, az ó-kastély homlokzatáról készít festményt

A vasszécsenyi kastélyok parkjai is hasonló festői adottságokkal bírnak, mint a zsenyei kastélyé, az ottani Rába-part kimeríthetetlen témáit itt a Gyöngyös-part pótolja. Természetesen mást jelentett a plein air festészet száz évvel ezelőtt, illetve mást jelent ma. A 20. századi avantgárd hegemoniája perifériára szorította mára ezt a festői gyakorlatot, tapasztalatszerzést. Azonban épp ez adja aktualitását, reneszánszát, ugyanis mára világossá vált, hogy a modernista utópia felszámolja magát a művészetet is. Tehát a jövő szemszögéből ez az újrakezdés igenis nélkülözhetetlen, főleg a fiatal, pályakezdő művészek számára.

13. kép – Horváth Gizella Budapestről; 14. kép – Horváth Gizella: Platán a kastélyparkban (akril)

Ezt tudják és érzik az itt dolgozó fiatalok, ezért utaznak akár több-száz kilométert is, mint a 11. képen látható Szitás Veronika, a Pécsi Tudományegyetem egykori növendéke, aki Kassárol utazott el idén Vasszécsenybe festői tapasztalatokat szerezni a plein airben. De ugyanezt tette Horvát Gizella is, ő a fővárosból érkezett, habár neki Vas megyei kötődése is van.

15. kép – Mérges Mónika Dorottya Uraiújfaluból; 16. kép - Geröly Viktória Marton László szoborkompozícióját festi; 17. kép – Tóth Magdolna készülő akvarellje az ó-kastélyról

18. kép - Cseh-Németh Ádám Zalabérről, az ó-kastélyt festi; 19. kép - Cseh-Németh Ádám: Új-kastély és parkja (pasztell); 20. kép - Cseh-Németh Ádám az új-kastélyt festi

A Vasszécsenyi Plein Air Művésztelep egyedisége a korrektúra logisztikai megoldásában keresendő. Pár percen belül ott a szakmai tanács, ha valaki elakad egy festői probléma megoldásában, és gyors korrektúrára van szüksége. Tehát senki sincs magára hagyva az alkotó, még ha teljesen egyedül is fest egy tetszőleges, általa kiválasztott helyszínen. Nem a nap végén a kiértékeléskor kap tehát tanácsot, hanem „in situ”, a helyszínen, és szinte azonnal. („Kétszeresen segít, aki azonnal segít.”)

21. kép - A szombathelyi Szántó István festőművész készül a képére az új-kastélyról; 22. kép - Torma Barbara az új-kastélyt festi

Persze óriási kihívás a szabadban való festés. A műteremben megszoktuk, hogy minden „arányos hozzánk”, belénk ivódnak a tárgyak-, a környezet-, az enteriőr megszokott arányai. A természetben minden óriássá nő körülöttünk. Nehéz eltalálni, lekicsinyíteni a léptéket, óriási kihívás a látvány megkomponálása, a valóságos léptékekhez képest egy bélyegnyi felületre. Itt nem működnek a technikai segédeszközök, a digitális technika áldásai, csak a megszerzett tapasztalat.

23. kép: Tóth Magdolna a Pécsi Tudományegyetem Művészeti karának hallgatója az új-kastély hátoldalát festi; 24. kép - Tóth Magdolna: Új-kastély; 25. kép - Tóth Magdolna az ó-kastélyt festi

Azonban még ennél is nehezebb a színmegfigyelés, a színkeverés. Az utóbbihoz elengedhetetlen kellék a tisztességes, profi paletta, az akvarellnél a próbapapír. Az akvarell ráadásul nem is javítható. Ha valamit elrontunk, az végérvényesen el van rontva, és kezdetjük elölről az egészet. A természet színgazdagságát csak annak ölében lehet megfigyelni, elsajátítani, visszaadni. A természetben való festés és a fényképről való festés között annyi a különbség, mint az eredeti mű és a hamisítvány között.

26. kép – Tóth Magdolna: Festetics sörház (akvarell); 27. Sztítás Veronika: Festetics sörház (akvarell); 28. kép – Sztítás Veronika a Festetics sörházat festi

Aztán itt van a napfény, amiért egyáltalán elhagytuk a műtermet. A nap járása következtében a színárnyalatok is mindig változnak. A nap azonban nem csak a tájat világítja meg, hanem napon dolgozni órák hosszat, elég kellemetlen dolog. Napernyő, kalap elengedhetetlen festői kellékek ilyenkor. És hát állni sem leányálom, míg elkészül egy kép, Rippl-Rónai szavajárása szerint „együlésre”. Vannak festők, akik több napi együlésre festenek, vagyis mindig ugyanabban a napszakban, fényviszonyok közt folytatják napokon keresztül a képet, míg be nem fejezik azt. – Ez ma főleg a Gyulai Művésztelep alkotóinál van így.

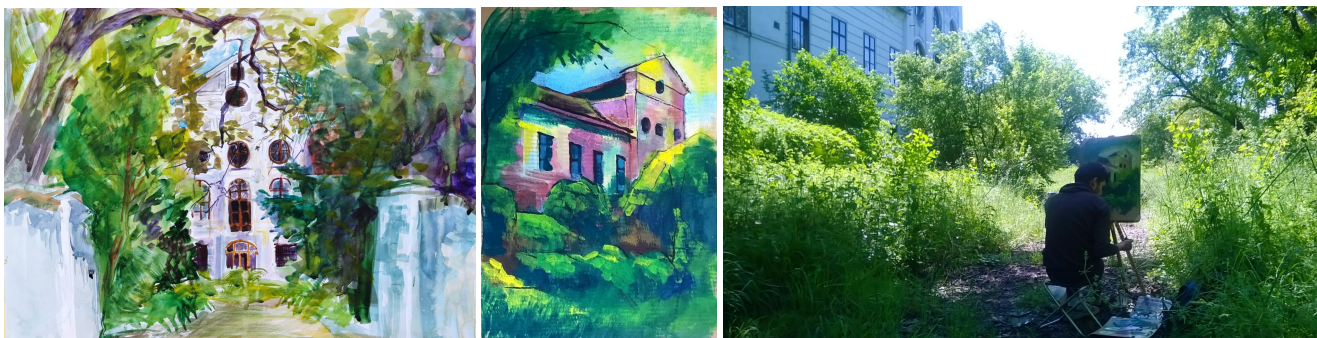

29. kép – Torma Barbara gyermekei a tájat festik, a háttérben a Kovatsits Attila, P. Gergác Mónika, Pulai-Morvai Anett, Horváth Fanni és Papp Laura Kinga; 30. kép – Mérges Mónika Dorottya festménye a Margit szigetről (akril)

A tábori festőállványhoz kell, egy tábori szék is, és még így is elég gond mindent a kezünk ügyébe szétpakolni, hogy azonnal kéznél legyen a festék, az ecset, az oldószer, a rongy, vagy papírtörülköző, minden akkor, amikor épp kell. És akkor még nem beszéltünk a kiszámíthatatlan májusi időjárásról, a friss záporokról, mennydörgéses zivatarokról, amikből az idén is kijutott a művésztelep alkotóinak. Percek alatt összekapkodni mindent, és futást a Művelődési Házba. Ez sajnos nem mindig sikerül, egy-két börgir ágás minden évben kijut valakinek. A zápor, az eső után aztán kezdeni mindent előlről. Mások a fények, más a mi hangulatunk is egy elázás után.

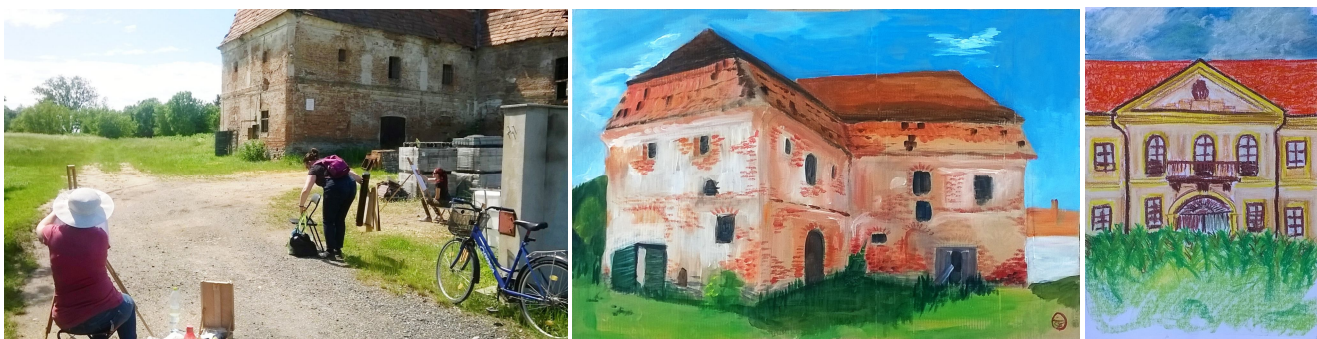

31. kép – Pulai-Morvai Anett: Platán a kastélyparkban (akvarell); 32. kép – Cseh-Németh Ádám: Festetics sörház (akril); 33. kép – Cseh-Németh Ádám a Festetics sörházat festi

34. kép – Tóth Magdolna; Ó-kastély (akvarell); 35. kép – Cseh-Németh Ádám: Ó-kastély (akril); 36. kép – Cseh-Németh Ádám az Ó-kastélyt festi

Az utóbbi években a levelezős hallgatók hozzák a családtagjaikat is. Ettől lesz aztán igazán családias a művésztelep. Valahogy így éltek és dolgoztak az impresszionisták, ettől még romantikusabb a kis vasszécsenyi kolónia. A fűre leterített színes pokrócok, a kempingszékek látványa a falubelieknek piknikezőknek tűnhet, csak a hangzavar, a zsvaj hiányzik, itt most ugyanis csendes alkotómunka folyik.

37. kép – Torma Barbara, Horváth Gizella és P. Gergác Mónika a Festetics sörháznál; 38. kép – Kovatsits Attila: Festetics sörház (akril); 39. kép – Bakó Dorottya: Az új-kastély homlokzata (pasztell)

A 21. század elején természetesen nincs egységes stílus, látásmód, „mindenki másképp csinálja” a szabadban való festést. A művésztelepre rendszeresen visszajárók (mert ilyen is vannak) persze már rutinosabbak. Ismerik a témákat, az azokban rejlő kihívásokat. Nem kell kísérletezniük a méretekkel, tudják, hogy mekkora felülettel lehet megbirkózni az adott idő alatt. Ők már az anyagok, a technikák közt sem válogatnak.

40. kép – Bakó Dorottya: Festetics sörház; 41. kép – Grodvalt Éva Mária: Új-kastély (akvarell); 42. kép – Grodvalt Éva Mária. Új-kastély (akvarell)

A tájkép, a táblakép egy kihalófélben lévő műfaj, képforma. Ma már csak elvétve használják, azok is inkább tanulmány jelleggel. Pedig a tájkép évezredekig elkísérte az embert. Mindig fontos volt számára, a szűkebb és tágabb környezetének megörökítése, átörökítése az utókor, az örökkévalóság számára, mert amit egyszer a művészet eszközeivel rögzítünk a térből és időből, az dacol az idő végességével.

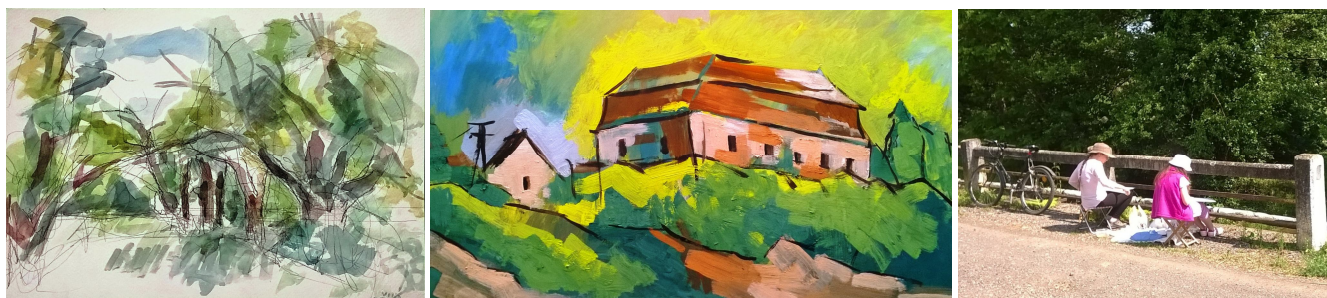
A természet, a táj, az ember számára mindig a szemlélődés tárgya és színhelye volt. Jungi értelemben archetípus, ősképek, mindig segítette visszatalálni önmagához, önmagába. Ezért kísérte el a 20. századig, míg a modernizmus ezt is eldobta magától, mint ózsi koloncot, avitt lomot. Vele együtt dobta el saját lelkét, érzéseit, hangulatait, amiket mindig a táj idézett fel benne, váltott ki belőle. Az ember elidegenedett a tájtól, majd a művészettől, végül önmagától is. Elsorvadt az

természetben való otthonérzéke. Véglegesen technokratává vált, a természet helyett gépekkel veszi körül magát. A gépek zajától már nem is hallja a természet csendjét, a nyugalmat, békét adó, áhítatos varázslatot.

43. kép – Lócsi Alexandra és bakó Dorottya a Festetics sörházat festi; 44. kép – P. Gergác Mónika és Horváth Gizella a Festetics sörházat festi; 45. kép – Mérges Mónika Dorottya: Margit sziget (akril)

A Vasszécsenyi Plein Air Művésztelepen ezeket keresik a hallgatók, a jövő művészei. Az alkotásba való elmélyülés ebben segíti őket. Ebben a „szemtől szembe” helyzetben azonban csak önmagukra számíthatnak, ugyanis a természet rejtett arcát nem lehet rutinszerűen felnyitni, az ember teljes valóságában kell, hogy elmerüljön abban, hogy meg tudja találni vele a párbeszédet. Ez maga az alkotási folyamat. A „színről színre” látás, a látvány (Platón szerint az idea) értő olvasása, értelmezése, interpretálása. Ezért nincs két egyforma mű, még ha ugyanazt festik is ugyanarról a helyről.

46. kép – Grodvalt Éva Mária: Az új-Ebergényi kastély régi gyümölcsfái (akvarell); 47. kép – Cseh-Németh Ádám: A Festetics sörház (akril); 48. kép – Horváth Fanni és Papp Laura Kinga a Gyöngyös patakot festi

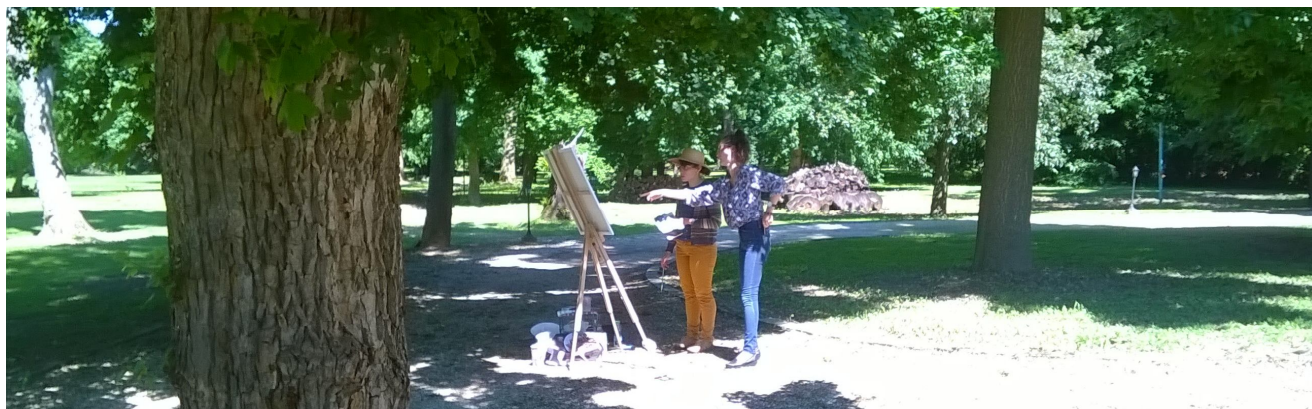
Mint már említettük, ma már szinte csak tanulmány jelleggel festenek tájat, tájképet. És ebben nincs semmi lesajnálni való dolog. Mert igenis mindig is, és még ma is lehet tanulni a természetből, meg lehet érteni azt a bonyolult kölcsönhatások szövevényét, amiből az élet sarjad, sőt évről évre újjászületik. A természet az örök visszatérés mítosza, az élet forrása és titka. Ezek mind tetten érhetők a tájképfestésben, a természettől ihletett képpalkotásban. Ezért nem poros, nem idejétmúlt a plein air festészet, a 21. század elején sem. Ezért jönnek évről évre a fiatal alkotók Vasszécsenybe, mert mindezt itt megtapasztalhatják, és ez revelációként hat rájuk.

49. kép – Tóth Magdolna az ó-kastély hídjáról festi a kastélyt; 50. kép - Pénzes Krisztián készül akvarellje az ó-kastélyról; 51. kép - Horváth Fanni: Az új-kastély parkja (akvarell)

Majd a művésztelep végén, a jövő nemzedék nem csak az itt készült munkáikkal távozik, hanem ezzel a gazdag élményanyaggal is, amiről fentebb szoltunk. Így kerül fel a településünk egy olyan szellemi térképre, ami egyenrangúvá teszi más kulturális központokhoz. A szabadban való festés ugyanis egy olyan szabadság élmény, egy olyan euforikus érzés, amihez kevés dolog hasonlítható, és nekünk, akik ezt a földet évszázadok óta lakjuk, ez a szabadság-élmény úgy kell, mint a

falat kenyér, mint a lélegzetvétel. Ezért ragaszkodunk a művésztelephez, még ha, mint már említettük, ebből a község irányítói semmit sem érzékeltek és érzékelnek.

52. kép – Konzultáció a parkban, Tóth Magdolna és Szitás Veronika

Idén tavasszal Amerikából jött a hír, hogy 1942-ben, Bősze János (1913-2013) festőművész itt festett plein air képeket a faluban Jaksa István (1894-1982) festőművész szombathelyi festőiskolájának művésztelepén. Eddig úgy tudtuk, hogy a bombázások elől Jaksa István Szombathelyről Lipártra költözött családjával, és akkor tartott itt művésztelepet. Ezt most felül kell bírálni, hisz Bősze János festménye a lipárti kovácsműhelyről 1942-es datálású. Nagy József (1910-1998) festőművész eddig ismert festménye ugyanerről a kovácsműhelyről is akkor nem 1944-ben, hanem 1942-ben készült. Jaksa István tehát a művésztelepi tapasztalata után választotta a falut ideiglenes otthonául.

53. kép – Az autó, mint festőállvány, Sz. Holló Veronika számára; 54. kép - Geröly Veronikánál életre kelnek a fürdő gyermekek Marton László szobráról; 55. kép – Papp Hajnal az új-kastély parkját festi, mint egy valódi nagybányai festő; 56. kép – Korrektúra közben, a művésztelep vezetője, és a Múltidéző szerkesztője

1921 után, amikor a Vaszary növendék, Némethy Miklós (1892-1980) először festett plein air képeket a faluban, újabb 21 év után válik a település ismét művészteleppé. A mostani vasszécsenyi művésztelepnek is volt egy korábbi előzménye a múlt század nyolcvanas éveinek közepén, amikor Szily Gáza, Munkácsy-díjas festőművész szervezett itt művésztelepet a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola rajz szakos hallgatói számára. Tehát ismét bő két évtizednyi idő után újra művésztelep működik a faluban. A történelem ismétli önmagát.

Ezekben a májusokban két hétig az egész falu válik a nagy műteremmé, mindenütt festőkbe lehet botlani, lassan a község lakói is elfogadják őket, nem csodálják meg őket, szinte már természetesnek veszik, hogy évről évre, mint a fecskék megérkeznek, és itt szorgoskodnak, majd mikor elkészülnek műveikkel és elmennek. Eddig nem nagyon volt a falu kíváncsi arra, mik is készültek itt. Most ez a különszám ebbe is betekintést ad.

Végezetül szeretnénk köszönetet mondani Ponyhardt Ákosnak, a Pungor Ernő Művelődési Ház és Könyvtár vezetőjének, hogy mindig készséges, nyitott és segítőkész volt a művésztelep felmerülő problémái iránt, valamint Molnár Attilának, az Új-Ebergényi Kastélyszálló vezetőjének, aki minden évben lehetővé tette, hogy a művésztelep résztvevői alkothassanak a kastély körüli arisztokratikus szép ősparkban.